

AZ OSZTRÁK SZÖVETSÉGI HADSEREG ANYAGI-TECHNIKAI BIZTOSÍTÁSÁNAK ÁLTALÁNOS RENDSZERE

Pohl Árpád¹

A cikk megjelentetésével alapvető célunk az, hogy megismertessük az elveket egy nagyságrendjében hasonló hadsereg ellátásának rendszerével a magyar logisztikai rendszer kialakítása elveinek jobb megértése érdekében.

Szerkesztőség

1. Az anyagi-technikai biztosítás fogalma és tartalma

Az elmúlt években széleskörű kutatások kezdődtek a Magyar Honvédségben, melyek célja a nyugati hadseregek logisztikai rendszerének vizsgálata, azoknak a hazai rendszerekkel való összevetése volt.

Sajnálatos módon ezek a kutatások elsősorban a fejlett NATO-tagországokra terjedtek ki és a hozzánk hasonló nagyságú, hasonló biztonsági környezetben lévő országok mintha elkerülték volna a figyelmünket.

Ezt a hiányt igyekeztem pótolni az osztrák haderő anyagi-technikai biztosítási rendszerének vizsgálatával, melynek első lépéseként az anyagi-technikai biztosítás fogalmának osztrák értelmezését és tartalmát próbáltam tisztázni, annak érdekében, hogy a rendszer közérthető (összevethető) módon leírhatóvá váljék.

---

¹ Pohl Árpád őrnagy, főiskolai docens, BJKMF Hadtáp és pénzügyi tanszék vezetőjenek helyettese

A fogalomrendszer feltárása során abból az axiómából indultam ki, hogy minden hadsereg tevékenységéhez *jellegét tekintve* ugyanazon feltételeket kell biztosítani. Ezek bármelyikének hiánya már a teljes katonai rendszer működését zavarja vagy akár meg is akadályozhatja.

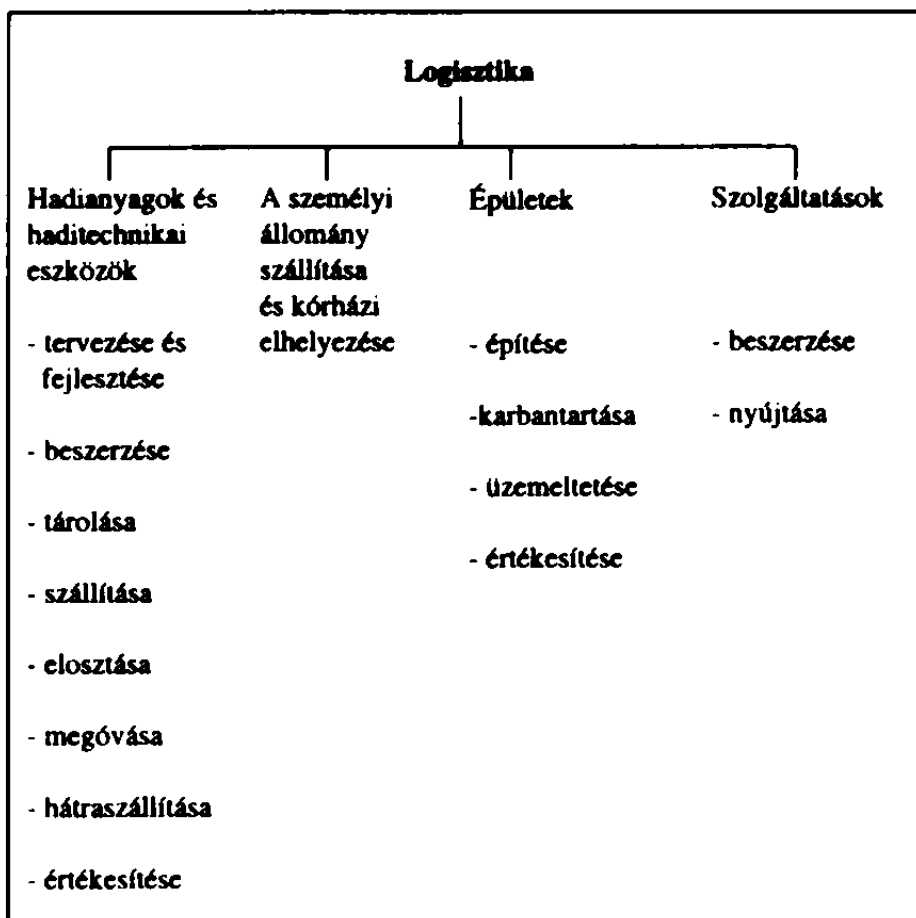
A fegyveres erők szükségleteit ennek megfelelően annak *keletkezési helyén, megfelelő időben, mennyiségben és minőségben* kell kielégíteni. A szükségletek kielégítése terén a *hátszág fejlettsége, kapacitása függvényében* lehet különbség a különböző nemzeti haderők között mennyiségben és minőségben, de a legalapvetőbb eltérések a feltételek megteremtésének módjában, a *biztosítási folyamatok sajátos elkülönülésében és a haderő struktúrájában* tapasztalhatók.

A Bundesheer anyagi-technikai biztosítási rendszere definíciójának vizsgálata során a német rendszerhez hasonló, de nem annyira egyértelmű - ellátási tagozatokhoz kötött - *különbség vehető észre*.

A Magyar Honvédségben az anyagi-technikai biztosítást, mint a személyi és a technikai hadrafoghatóságot azok igényeinek kielégítése útján garantáló eljárások, módszerek összességéként definiáló fogalmat számos jogos kritika éri, viszont maga a kategória legalsó szinttől a legfelsőig - természetesen a tevékenységek egyre szélesebb körét foglalva magába - *egységesen* honosodott meg és a közismert *négy terület egységbe foglalt* elnevezésévé vált.

A Bundesheer-ben a szakirodalom az anyagi-technikai biztosításra két eltérő fogalmat használ: a logisztikát (Logistik) és az ellátást (Versorgung).

A logisztika, mint fogalom az újkori katonai szakirodalomban először az USA-ban terjedt el és jelent meg 1944-ben egy amerikai szabályzatban, majd 1955-ben a NATO-ban is elfogadott, definiált fogalommá vált. A NATO szabályzatokban a logisztika a fegyveres erők mozgásának és harckészültsége fenntartása tervezésének, biztosításának tanaként jelenik meg. (1.sz.ábra).

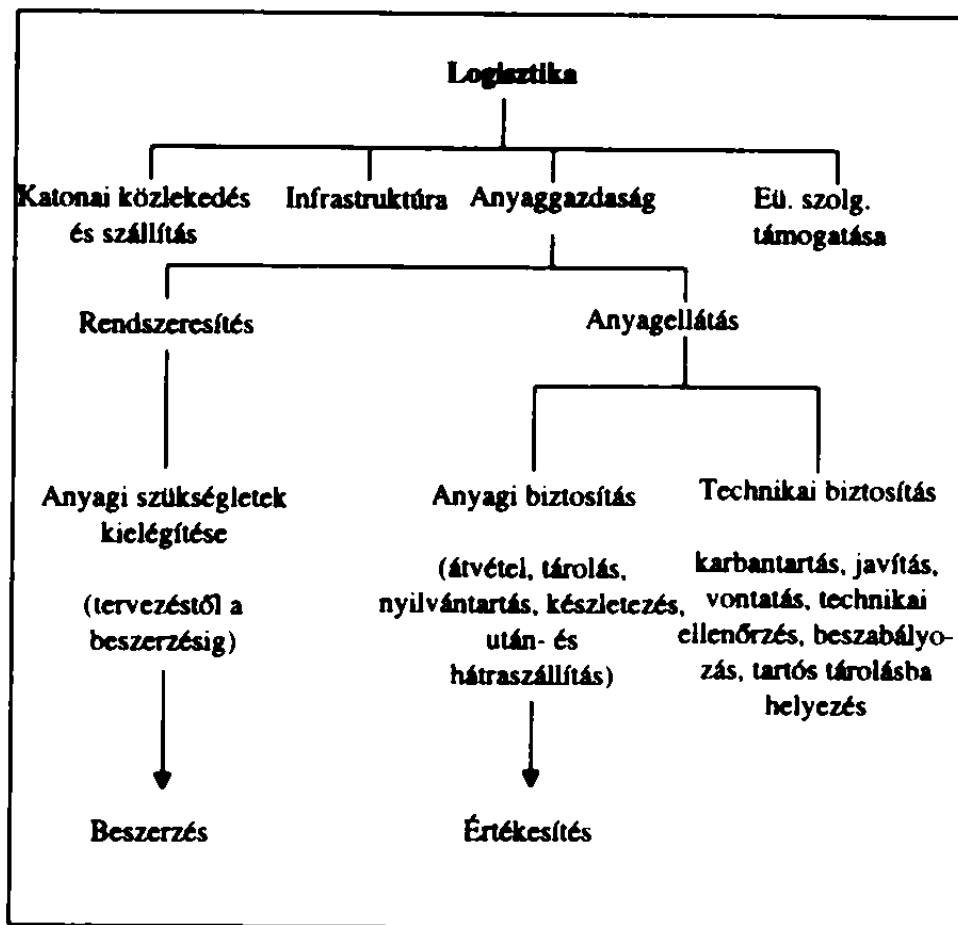

A NATO-definíció ugyan átfogó képet ad a fogalom tartalmára, azonban a NATO-ban a logisztika *nemzeti hatáskörbe* tartozik, így a tagországokban a logisztikát tekintve jelentős eltérések mutathatók ki, amit jól érzékeltet a Bundeswehr logisztikai rendszere. A német hadseregben a logisztika a fegyveres erők támogatásához szükséges katonai célokat szolgáló *anyag eszközök és szolgáltatások tervezésével, rendelkezésre bocsátásával és alkalmazásával* kapcsolatos tanok összessége, illetve azok alkalmazása. A Bundeswehr logisztikai rendszerének felosztása (2.sz. áb-

ra) azt mutatja, hogy a magyar rendszertől eltérően az egészségügyi biztosítás nem tartozik a logisztikához.

2.sz. ábra

Logisztika a Bundeswehr-ben

Az ábra alapján a logisztika fő területeinek tartalmából megállapítható, hogy a Bundeswehr logisztikai rendszerén belül *egységes anyagi biztosítási alrendszert* találunk, amelynek felelősségi körébe *ágazati elkülönülés* nélkül valamennyi anyagi szükséglet kielégítése beletartozik.

Az egészségügyi szolgálat szakfeladatait tekintve nem tartozik a logisztikához, de a logisztika feladata az *egészségügyi anyagellátás* végrehajtásával az *egészségügyi szolgálat támogatásának* megvalósítása.

A Bundeswehrben az előző feladatkomplexumot a *logisztikai csapatok* (Logistiktruppen) és az *ellátó-javító szolgálatok* (Versorgungsdiens-te) hajtják végre. A logisztikai csapatokhoz a központi, a *hadtest* és a *hadosztály* ellátó, szállító és javító egységei tartoznak, míg a *zászlóaljok*, *önálló századok* hasonló rendeltetésű alegységeit gyűjtőnéven *ellátó-javító szolgálatnak* nevezik.² Az egészségügyi csapatok és a csapat-egészségügyi szolgálatok hasonlóképpen különülnek el.

A logisztika NATO-ban elfogadott definiálása után az osztrák fogalomra való rátérés előtt célszerű lehet az összevetés sokoldalúságának biztosítása érdekében a *svájci logisztika fogalom* meghatározása is. E szerint a logisztika az *egészségügyi szolgálat, az ellátó szolgálatok, a szállító szolgálat és a területiális szolgálat* rendszabályainak és eszközeinek összege.

Feladatrendszere *magába foglalja:*

- a hadászati célkitűzések és a hadműveleti, harcászati elhatározások megvalósítása anyagi biztosítását;
- sebesültek, betegek ellátását;
- a csapatok támogatását a területiális szolgálat vonatkozásában;
- polgári lakosság részére történő segítségnyújtást;
- a hadsereg együttműködésének biztosítását az össznépi védelem más területeivel.

A svájci biztosítási rendszer fogalmi alrendszere már közelít az osztrák definíciókhoz, mivel itt is a logisztikán kívül megkülönböztetik *az ellátást, mint önálló kategóriát*. A svájci definíció szerint az ellátás magába foglalja mindazon tevékenységeket, amelyek biztosítják a csapat hadrafoghatóságát, azaz az *utánpótlást és a szállítást, a javítást és a rendszerezett állatok gondozását*.

---

2 A Bundeswehr új "háromlépcsős" logisztikai koncepciója (Dreistufenkonzept) szerint a dandár nem rendelkezik logisztikai alegységekkel. Az alkalmazás során a feladatnak megfelelően a hadosztály egység szintű logisztikai csapataiból (ellátóezred, javítóezred, egészségügyi ezred és kórházezred) funkcionális alegységek kikülönítésével és azok tevékenységével biztosítja a dandár szükségleteinek kielégítését.

A rövid nemzetközi kitekintés után rátérek az osztrák rendszer vizsgálatára. Mint azt az előzőekben említettem *egyfajta kettősség* figyelhető meg az osztrák anyagi-technikai biztosítás definiálásánál. A külföldi fogalmakhoz hasonlóan, de eltérő tartalommal egyránt megjelenik logisztika (logistik) és az ellátás (Versorgung) kifejezés.

A logisztikai feladatok szervezeti hovatartozása alapján a későbbiekben nyilvánvalóvá fog válni a két fogalom közti különbség.

Osztrák definíció szerint a logisztika Bundeswehr anyagi-technikai biztosításához szükséges *anyagi eszközök és azok felhasználásához és megóvásához szükséges személyi és anyagi ráfordítások tervezése, rendelkezésre bocsátása és irányítása.*

A logisztika három alapvető feladata a *tervezés, a rendelkezésre bocsátás (biztosítás) és a felhasználás irányítása.* Ezek közül a tervezés a Főszemlélőség, a rendelkezésre bocsátás a Honvédelmi Minisztérium IV. Anyagi-Technikai Főcsoportfőnöksége (Sektion IV. Rüstung, Beschaffung und Versorgung), a felhasználás irányítása, szabályozása a IV. Főcsoportfőnökségnek alárendelt *központi szervek,* valamint a hadtestek anyagi-technikai szolgálatai vezetőinek a feladatkörébe tartozik. A vezetőszerkezet feladatrendszerét és felépítését a későbbiekben fogom részletesen ismertetni.

A szervezeti kereteken túl szükségesnek tartom az összevethetőség miatt a logisztika *feladatrendszerét* is ismertetni. A logisztika funkcionális feladatai *magukba foglalják:*

- infrastuktúrát;
- a szállítást;
- az egészségügyi biztosítást;
- a személyi és anyagi szükségletek biztosítását;
- az ellátás (anyagi-technikai biztosítás) valamennyi területe számára irányelvek meghatározását;
- a logisztikai híradás biztosítását;
- a fenti területekkel kapcsolatos adminisztratív tevékenységeket.

Az anyagi-technikai biztosítás másik gyűjtőneve az osztrák szakirodalomban az *ellátás (Versorgung)*. Az *ellátás* az anyagi-technikai vezetés és az anyagi-technikai biztosítás végrehajtásának, a *csapatok feladata teljesítését, hadrafoghatósága fenntartását és helyreállítását anyagi szempontból biztosító rendszabályai összessége, amely magába foglalja:*

- a szállítást;
- az anyagi biztosítást;
- a technikai biztosítást;
- és az egészségügyi biztosítást.

Az anyagi-technikai biztosítás két definíciója között az összefüggést azt jelzi, hogy a *logisztika* tulajdonképpen a Bundesheer ellátásához, biztosításához szükséges *feltételek* (tárgyi, személyi) tervezésével, rendelkezésre bocsátásával és felhasználásuk irányításával kapcsolatos területeket, az *ellátás* a csapatok anyagi-technikai biztosítása *konkrét végrehajtásának* teljes feladatkomplexumát jelenti.

Az osztrák anyagi-technikai szakmai nyelvezetben a *logisztika* a *központi vagy hadászati és a hadműveleti (hadtest) tagozat, az ellátás a harcászati (TKP-től és dandártól lefelé) tagozat* anyagi-technikai biztosítási rendszerének jelölésére szolgál.

A biztosítás különböző szintjeihez kapcsolódó osztrák definíciók a Bundeswehr hasonló kategóriáihoz hasonlíthatók a leginkább, de a szervezetek vonatkozásában a német fogalmaktól eltérően *nem egyértelműen tisztázott* az elkülönülés a *logisztika* és az *ellátás* között.

A Bundeswehrhez hasonlítva az anyagi-technikai biztosító csapatokat az előzőekben leírt szintek szerinti szervezeteknek megfelelően *logisztikai csapatoknak és ellátó javító szolgálatoknak* kellene nevezni, amivel szemben az osztrák terminológiában az ellátó, szállító, javító és egészségügyi csapatokat minden szinten egységesen *anyagi-technikai biztosító (Versorgungstruppen) csapatoknak* nevezik.

Az eddigiekből már észrevehető volt, hogy a fogalmak tisztázásánál ragaszkodtam a *hazai szak kifejezések* használatához. Arra a következtetésre jutottam, hogy a belső funkcionális és strukturális eltérések ellenére a biztosítás osztrák rendszerére (logisztika, ellátás) az *egyértelmű ér-*

telmezés követelményének megfelelően helyesen alkalmazom minden szintre az anyagi-technikai biztosítás kategóriát.

Az osztrák anyagi-technikai biztosítási rendszer tartalmi jelentésének a NATO, a német és a svájci rendszerrel való összevetése szerint szembetűnő eltérés fedezhető fel az egészségügyi biztosítás hovatartozása területén. A két semleges államnál sajátosság, hogy a sérültek ellátása egyértelműen az anyagi és technikai igények kielégítéséért felelős vezető (anyagi-technikai főnök) hatáskörébe tartozik és így *az anyagi-technikai biztosítás egyik alrendszerét képezi.*

A csapatok anyagi-technikai biztosítási rendszerének osztrák elvek szerinti ágazati felosztása (*1. sz. melléklet*) sok tekintetben hasonlóságot mutat a magyar rendszerrel, viszont *az egyes alrendszerek és az anyagi-technikai biztosítás központi feladatrendszerének vizsgálata már egy sor különbséget mutat a belső, funkcionális tagozódás terén, melyre a későbbiekben részletesen kitérek.*

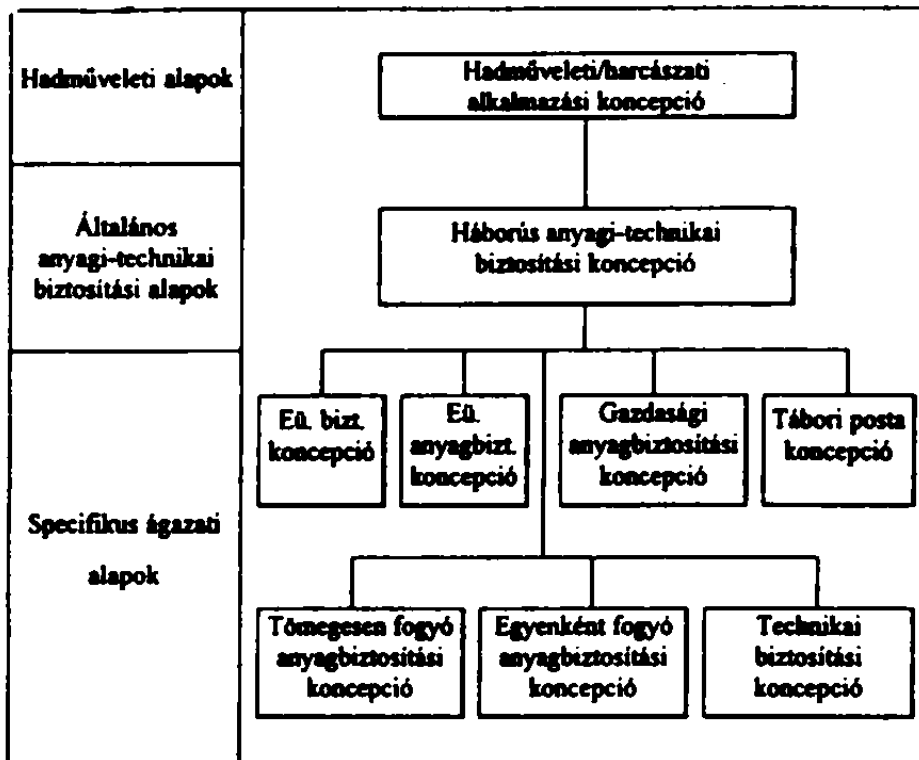
2. Az anyagi-technikai biztosítás, koncepcionális elvi alapjai

Az osztrák hadsereg doktrínális feladatrendszerét, alkalmazása alapelveit az *Átfogó honvédelem Katonai honvédelemről* szóló fejezete határozza meg. A hadműveleti tervezés által kidolgozott alkalmazási alapelvek, feladatok jelentik az anyagi-technikai biztosítás tervezésének is a kiinduló keretfeltételeit (*3. sz. ábra*).

A Bundesheer harci alkalmazása anyagi-technikai biztosításának alapjait és felsőszintű célkitűzéseit az *Anyagi-technikai biztosítási koncepció* (Einsatzversorgungskonzept) tartalmazza.

Az anyagi-technikai biztosítás koncepcionális alapjai

A koncepció kialakításakor a hadászati tervezők a szükségletek és kapacitások számbavételén túl az alábbi - osztrák nézetek szerint - legfontosabb *befolyásoló tényezőket vették figyelembe:*

- a várható háború és a harctevékenységek jellege;
- az Átfogó honvédelem más területei;
- a Bundesheer harctevékenységei politikai feladatnak megfelelő időtartama;
- a Bundesheer harceljárásai.

A kelet-európai változások következtében alapvetően megváltozott Ausztria biztonsági környezete, aminek következtében döntés született

a korábban megváltoztathatatlannak gondolt területvédelmi elgondolás felváltására és a határmenti mozgékony védelem, valamint az alacsony intenzitású konfliktusok bekövetkezésére számító új koncepció kidolgozására.

A *"Haderóreform 1978"* elgondolás szerint a haderó zömében területhez kötött territoriális erői és a mozgékony vadász magasabbegységek egyenletesen szállták volna meg az ország területét, ami az erőforrások *hasonló decentralizált alkalmazását követelte meg*. Az ellátási rendszer a védelmi rendszer előkészítettségének megfelelően főként *előre kiépített raktárrendszere* épült, melyben vagy már békében megalakították a szükséges készleteket, vagy azokat a mozgósítási feladatokkal párhuzamosan *szételepítették és lépcsőzték az aleggységig*.

Az új alkalmazási elvek az erőknek a veszélyeztetett irányokba történő koncentrálásával számolnak, ami az anyagi-technikai szolgálatoktól is hasonló erő-eszköz összpontosítást követel. Ennek megfelelően megnő az érintett járnyokért felelős TKP-ok és a hadtestek feladata, mivel a korábban megszokott nagyságrenden - a saját alárendeltségű csapatokon - túl esetenként *lényegesen több kötetlék ellátását* kell megszervezniük.

Az Átfogó honvédelem alapelvei a megváltozott helyzetben is *érvényesek* maradtak. Az anyagi-technikai biztosításra a Honvédelmi terv négy fő része közül legnagyobb hatást a Katonai honvédelmen túl a *Gazdasági honvédelem* gyakorolja. Meghatározó jelentősége van a gazdaság agresszió esetén való működőképessége szempontjából annak, hogy ma már minimálisra zsugorodott az a fenyegetési nagyságrend, amely képes lett volna elsőpró erőfölénye miatt a teljes gazdasági rendszert megbénítani.

Osztrák megítélés szerint azok a szomszédos országok, amelyekben az átalakulási folyamatok esetleg Ausztria biztonságát veszélyeztető formát ölthetnének, *nem rendelkeznek* olyan katonai potenciállal, amellyel adott esetben az egész gazdaság működését képesek lennének bénítani. Ebből az a következtetés vonható le, hogy jelentős mértékben *megnőtt az ellátás biztonsága*, mivel háború esetén a korábbinál nagyobb mértékben lehet számolni a gazdaság védelmi célokra felhasználható kapacitásaira.

A védelmi erőfeszítések egy *határszakasz* közelébe történő összpontosításának velejárója, az adott irányért felelős hadműveleti ellátási tagozatnak a felelősségi körébe került nagyobb csoportosítások megbízható anyagi-technikai biztosítása érdekében, a megfelelő *szakcsapatok* központi tagozat részéről történő *megerősítése*. Ennek másik formája lehet a nem veszélyeztetett irányokért felelős hadtest anyagi-technikai biztosító csapatai szükséges mértékű átcsoportosításának végrehajtása.

A koncepciót befolyásoló tényezők közül az előrejelzési idő egyrészt lényegesen *rövidült*, másrészt a korábbihoz képest *kedvezőtlenebbé vált*.

A konfliktusok "szürke zónájából" felbukkanó *különböző intenzitású fenyegetések* a gyorsreagálású erők állandó készenlétű és mozgósítás után alkalmazható részeinek biztosítása, az anyagi-technikai csapatok hasonló vagy magasabb készenléti helyzetét követeli meg, holott ezek alkalmazása során nem biztos, hogy megtörténik a háborús biztosítási rendre való áttérés (2.sz. melléklet).

Az anyagi-technikai biztosítás koncepcióját befolyásoló tényezők közül kiemelném még a *harceljárásokat*.

A korábbi reformtervben éppen azért került előtérbe többek között a helyhez kötött honvédelmi (territoriális) csapatok alkalmazása, mert a várható agresszor nyomasztó légifölénye lehetetlenné tette volna az erők manőverezését vagy a hagyományos elvek szerinti hadműveletek végrehajtását. Ennek megfelelően Spanocchi tábornok szerint a *hadműveleti mozgékonyaságról* le kellett mondani, tehát a manőverekkel csak *harcászati szinten* számoltak. Ebből az anyagi-technikai biztosítás szempontjából az következett, hogy az egyébként kevésszámú járható irány az ellenség légierője által történő állandó lefogása rendkívül *megnehezítette* a biztosítási-ellátási lánc működését. Ez a készleteknek olyan lépcsőzését követelte meg, amely minél hosszabb ideig biztosíthatja a különböző övezetekben önállóan, gyakran bekerítve harcoló csapatok minél hosszabb idejű ellenállásának anyagi-technikai feltételeit.

Az Anyagi-technikai biztosítás koncepciója a feladatok megszervezésének és végrehajtásának *alapelveit* a következők szerint foglalja össze:

- a csapatkészletek olyan szintje, amely a csapatok legalább *2 napos* harctevékenységét biztosítja;
- minden hadműveleti tervezésnél az *anyagi-technikai realizálhatóság* figyelembevétele;
- a *háborús biztosítással* kapcsolatos anyagi-technikai előkészületek *elsőbbbsége* a béke körülmények közti működést biztosító feladatokkal szemben;
- a biztosítási folyamatok összehangolása a Bundesheer milícia rendszerével, különös tekintettel a béke biztosítási rendszerről a háborús biztosítási rendszerre való *áttérésre*;
- az anyagi-technikai helyzet - különösen az egészségügyi biztosítás helyzetének - a csapatok *harci moráljára* gyakorolt döntő hatásának figyelembevétele;
- az anyagi-technikai *szétbontakozás célja* az anyagi készletek és az anyagi-technikai biztosító szolgálatok a kulcsfontosságú ovezetekben és a harctevékenységi körzetekben a *hadműveletek kezdete* előtti megalakítása;
- az anyagi-technikai biztosítás infrastruktúrája kialakításának *hadműveleti koncepció* általi meghatározottsága;
- az anyagi-technikai biztosítás létesítményeinek és a csapatok megalakítási helyének közelségével a *harci alkalmazhatóság gyors elérésének* biztosítása;
- az anyagi-technikai biztosítási harcrendi, hadműveleti felépítés elemek és központi bázisok az *ellenség főcsapásától oldalt*, védett és gyors áttelepíthetőség követelményének megfelelő csoportosítása;
- az anyagi készletek legalább század - illetve ütegszinttől felfelé történő *részbeni mobilitásának* biztosítása;
- a páncélozott sebcsúszlító eszközök alkalmazására való törekvés;
- a harc megvívásához szükségesnek ítélt anyagi-technikai szükségletek az osztrák *nemzetgazdasággal együttműködésben* történő biztosítása.

Az előbbi felsorolás legvégén ismertetett, a nemzetgazdaság és a haderő együttműködését meghatározó alapelv elsősorban a *központi anyagi-technikai vezetésre* (háborúban Logisztikai Törzsre) ró feladatokat.

A hadsereg háborús szükségleteinek egy részét az osztrák ipar termékszerkezetének kialakításával, a meglévő kapacitásoknak *haditermelésre történő átállításával tervezik kielégíteni*, ami a nemzetgazdaság békében is meglévő hadiipari termékeket előállító termelését tekintve *jelentős lehet*.

Az anyagi-technikai koncepció alapelveiről összességében megállapítható, hogy azok *általánosságban* foglalják össze a teljes rendszer alapjait.

Az osztrák nézetek szerint a csapatok eredményes anyagi-technikai biztosításához három tényezőt kell *figyelembe venni*:

- az anyagi-technikai előkészítést;
- a várható harctevékenységeket;
- a várható veszteségeket.

A jelenleg érvényes elvek alapján az anyagi-technikai előkészítést olyan időpontban kezdik meg, hogy az biztosítsa a *riasztás, a mozgósítás, az alkalmazás körzetébe történő menet és a teljes készenlét* rendszabályai végrehajtását. Ez a követelmény egyben azt is jelenti, hogy az anyagi-technikai biztosító szervezeteknek olyan készenléti fokozatban kell lenniük, hogy képesek legyenek a csapatoknak az előzőekben felsorolt tevékenységei biztosítására. Tekintettel arra, hogy a Bundesheer milícia rendszerű hadsereg, a háborús hadrendben szereplő csapatok nagy része békében nem él, így a haderő összességében a háborús alkalmazás szempontjából erőteljesen függ a mozgósítás sikeres, jól szervezett végrehajtásától és a csapatok időbeni összpontosításától az alkalmazás körzetében. Az anyagi-technikai biztosító szervezeteknek tehát képesnek kell lenniük a megalakuló katonai szervezetek számára bármikor, gyorsan a szükséges *technikai eszközöket és a csapatkészletet átadni*.

Az előkészítéssel kapcsolatos rendszabályok és tevékenységek között kiemelt helyet foglal el a *csak külföldön beszerezhető anyagok* bizto-

sítása. Ennek érdekében a várható igényeknek és a hadműveleti terveknek megfelelően a IV. Főcsoportfőnökség ezeket a készleteket *már békében beszerzi és letárolja.*

A harctevékenységek várható jellegét alapul véve tervezik felépíteni a *biztosítási - ellátási láncot.* A területhez kötött csapatok olyan anyagi-technikai biztosító szervezetekkel rendelkeznek, amelyek képesek a más harctevékenységekre való áttérés során is funkcionálni.

A mozgékony vadászterők anyagi-technikai biztosítását *decentralizált, rejtetten elhelyezett* anyagi-technikai harcrendi elemek hajtják végre.

A mögöttes térség (bázistérség) egyben az *anyagi-technikai mögöttes hátteret* is jelenti mivel itt található az anyagi eszközkészletek *kül- és belföldről érkező szállítmányait fogadó* létesítmények, szervezetek.

Az ellátási lánc eredményes működése előfeltételének a közlekedés és a szállítás feszes irányítását, valamint a korábbi védelmi koncepciónak megfelelő *központi térségben - ma a háttérben - az anyagi-technikai biztosítási szervezetek hálózatának létrehozását* tekintik.

A *várható veszteségek* tervezése során *harcnapi veszteséggel* számolnak, ami a harctevékenység fajtájától, az agresszor erőfölényétől, tevékenységének az osztrák harcjeljárásokkal szembeni sikerétől és egyéb tényezőktől függ.

A harcászati magasabbegységek vonatkozásában egynapos *védelmi harc* során 20 % anyagi és technikai, valamint 15 % személyi veszteség bekövetkezését veszik figyelembe.

3. A Bundesheer anyagi-technikai biztosításának rendszere

Az osztrák szakirodalom tanulmányozása során nem találok olyan *általános elméleti munkával*, amely a magyar hadtápelmélethez, anyagi-technikai biztosítás elmélethez hasonlóan tudományos alapon foglalta volna rendszerbe a biztosítás különböző területeit.

Az egész biztosítási rendszer *rendszer szemléletű vizsgálata* napjainkban a hazai hadtáp, technikai, közlekedési és egészségügyi szakemberek között *elterjedt és a szakmai közgondolkodásban meghonosodott.*

Ennek alapján úgy gondoltam, hogy egy *idegen ország anyagi-technikai biztosítási rendszerének vizsgálatát* a rendszerbeni eltérések kiemelésével csak úgy lehet *közérthető módon* elvégezni, ha az *itthoni szakmai köznyelvet* és a hazai rendszer *tanintézteinkben is oktatott* felépítését veszem alapul.

Az anyagi biztosítás közismert rendszermodelljéből kiindulva és azt általános érvényűnek elfogadva az osztrák anyagi-technikai biztosítás is rendszerbe foglalható, mivel itt is megtalálhatók azok az alrendszerek és rendszer elemek, amelyek a hazai illetve minden külföldi biztosítási rendszerben megtalálhatók. A témának ezzel a módszerrel történő elemzése *egységes vizsgálati metodikaként* alkalmazható a külföldi logisztikai rendszereket vizsgáló szakemberek számára.

A kérdés komplex, hasonló elvek alapján történő kutatása egyben kielégítheti azt a tudományos igényt, amely szerint a különböző rendszerek leírásának *összehasonlíthatóknak* kell lenniük.

Az általam elfogadható elméleti rendszermodellt (3. sz. melléklet) olyan irányban fejlesztettem tovább, hogy annak egyértelmű, világos felosztásából kiindulva, megfelelő bővítése után, *az alkalmazható legyen a teljes anyagi-technikai biztosítási rendszerre.*

A rendszer működése szempontjából a fenti alrendszerek *lehetőségei* és az általuk keretbe foglalt elmélet *hatékonyága* döntő fontosságú.

A Bundesheer anyagi-technikai biztosításának vizsgálata során arra a következtetésre jutottam, hogy egy *hasonló elméleti rendszer* szerint végrehajtható a komplex összefüggések feltárása.

Az anyagi-technikai biztosítás elméleti rendszerét ennek megfelelően úgy építettem fel, hogy abban a működés szempontjából valamennyi *funkcionális elem* egymástól elkülönüljön (4.sz. melléklet).

A 4. sz. mellékletben vázolt felfogásom szerint a feladat, a szervezeti és az infrastruktúrális alrendszert a *biztosítási folyamatok integrálják*, mi-

vel a szükségletek megjelenésétől, azok kielégítéséig mindhárom alrendszer valamilyen formában (biztosítási tagozatnak megfelelően) megjelenik a folyamatban.

Az anyagi-technikai biztosítást kiszolgáló erőforrások és kapacitások szempontjából rendkívül fontosnak tartom a *"mögöttes hátteret", a gazdaságot*, melynek teljesítőképessége egyben a szükségletek kielégíthetőségének *objektív kereteit* is megadja.

Az általam kidolgozott rendszermodell szerint vizsgálva a Bundesheer anyagi-technikai biztosítási rendszerét a hazai elméleti kutatások szempontjából *a feladat és a szervezeti alrendszer közötti kapcsolat, valamint a biztosítási folyamat és vezetési alrendszer* vizsgálatát tartom különösen fontosnak.

A szervezeti alrendszer és a feladatok egymáshoz rendelése során megfigyelhető, hogy az anyagi-technikai biztosítás feladatai integrált vezetés mellett, *biztosítási ágankénti tagozódásban* valósulnak meg (5.sz. melléklet).

Az 5. sz. melléklet tanulmányozása során talán a legszembevetőbb sajátosság a *feladatrendszer*nél figyelhető meg. Az anyagi biztosítás területén jól elkülöníthető a gazdasági szolgálat és a haditechnikai szolgálat feladatköre. A két nagy anyagi szolgálat közötti alapvető különbséget az jelenti, hogy az egyik szolgálat *a harc megőlvésének és a haditechnikai eszközök alkalmazásának* alapvető feltételeit, a másik szolgálat pedig a *személyi állomány szükségletei kielégítését* biztosítja.

Az *"eszköz-orientált"* és az *"ember-orientált"* biztosítási ágazatok ilyen elkülönülése nem ismeretlen a hazai szakmai közvélemény előtt sem. Célszerű lenne megvizsgálni a jelenlegi itthoni integrációban rejlő ellentmondásoknak a hasonló elkülönülésen alapuló szolgálatok (csoportfőnökségek) létrehozásával történő feloldásának lehetőségeit.

Az anyagi biztosítás ilyen módon történő felosztása nem jellemző a nyugati országok logisztikai rendszereire, mivel azokban a NATO-követelményeknek megfelelően egységes, integrált anyagi szolgálat működik, mint például a Bundeswehrben, ahol *valamennyi anyagi folyamat az egy felelősnek, az anyagi főnöknek (Nachschubstabsoffizier) alárendelt ellátó (utánpótlás) szolgálat* ellátási rendszerén keresztül valósul meg. Az

osztrák anyagellátási rendszerhez hasonlóan a nálunk a Magyar Királyi Honvédség anyagi szolgálatai váltak egymástól: az *"ember-orientált"* *hadbiztosi szolgálat* és a harc megvívásának egyéb anyagi feltételeit megteremtő *vezérkari anyagi szolgálat*.

Az anyagi-technikai biztosítás területeit és azok tartalmát bemutató ábrán az anyagi biztosítás két nagy területétől külön ábrázoltam a *pénzügyi biztosítást* és a *tábori posta üzemeltetését*. A Bundesheer-ben ez a két ágazat a Magyar honvédségtől eltérően az *anyagi biztosítás rendszerében*, az *alegységek gazdasági ellátási folyamataival* párhuzamosan működik, a gazdasági az ellátást szervező zászlóalj gazdasági tiszt vagy század szolgálatvezető irányításával.

Az 5. sz. *mellékletben* megkíséreltem azt is érzékeltetni, hogy a különböző anyagellátási folyamatokat a szállítás integrálja biztosítási folyamattá. Itt azonban szükségesnek tartom megjegyezni, hogy osztrák definíció szerint az "ellátás" (Nachschub) magába foglalja az anyagi eszközök *szállítását, tárolását és rendelkezésre bocsátását, az irányítást, a nyilvántartást*, valamint az ehhez szükséges anyagi-technikai biztosítási létesítmények, funkcionális elemek *telepítését és működtetését*.

A rendszer vizsgálata folytatásának elengedhetetlen előfeltétele a biztosítás különböző ágai feladatrendszerre tartalmi összetevőinek *végrehajtó szervezetekhez való kapcsolása*.

A Bundesheer anyagi-technikai biztosítását végrehajtó szervezeteket az osztrák szakirodalom *legfelső szintű* (központi), *felsőszintű* (hadtest), *középszintű* (dandár, TKP) és *alsószintű* (ezred, zászlóalj, osztály) tagozatokra bontja.

Az előző táblázat áttekinthetővé teszi a csapatoknál jelentkező feladatok és a végrehajtó szervezetek közötti kapcsolatot, viszont az anyagi-technikai biztosítás *teljes feladatkomplexumát csak a legfelső szint fogja át*.

Az anyagi-technikai biztosítás legfelső (hadászati) vezető szerve a Honvédelmi Minisztérium *IV. Anyagi-Technikai Főcsoportfőnöksége* (6.sz. *melléklet*), melynek alárendeltségébe tartozik a Hadsereg Anyagi Hivatal (Heeresmaterialamt) a Haditechnikai Hivatal (Amt für Wehrtechnik), a Hadsereg Építési és Mérésügyi Hivatal (Heeres Bau- und

Vermessungsamt) és a Hadsereg Pénzügyi Hivatal (Heeres-Gebührenamt).

A főcsoportfőnökség felelős a hadsereg *anyagi-technikai eszközökkel való ellátásáért, anyagi-technikai hadrafoghatóságáért, elhelyezési biztosításáért.*

A feladatok nagyságrendjét jól érzékelteti, hogy a Bundesheer éves költségvetésének általában *20-25 %-ával* rendelkezik az anyagi-technikai vezetés, amelyből például - néhány jellemző tételt kiemelve - finanszírozni kell a napi 65 000 liter körüli hajtóanyag- és a napi mintegy (1987-es árakon számított) 2,2 millió schilling értékű lőszerfelhasználást. A feladatok összességét tekintve az egyik legsúlyosabb problémát az előrege-dett laktanyák felújítása és az elhelyezési körülmények javítása jelenti.

A főcsoportfőnökség szervezetét tekintve 3 csoportfőnökségből és 13 osztályból áll.

Az "A" Anyagi-Technikai Vezetési Csoportfőnökség öt osztályt foglal magába.

A 4.1. Szállásmesteri Osztály hatáskörébe tartoznak:

- a vezetési ügyek, különösen a háborús biztosítás kérdései;
- az anyag- technikai biztosítással kapcsolatos koncepciók kialakítása valamint ezek infrastruktúrális és szervezeti konzekvenciáinak kidolgozása;
- anyaggazdálkodási irányelvek kialakítása (készletek képzése, lépcsőzése a háborús követelményeknek megfelelően, selejtítés, értékesítés);
- a technikai biztosítás irányelveinek kialakítása (háborús szükségletek megtervezése, az eszközök kapacitásának megfelelő célok kitűzése, technikai kiszolgálási fokozatok kidolgozása);
- az ellátó infrastruktúra kialakítása, prioritásának meghatározása;
- a készenléti, mozgósítási feladatok anyagi-technikai biztosításával kapcsolatos tevékenységek, a főcsoportfőnökség költségvetésének tervezése és annak végrehajtása;
- a Hadsereg Anyagi Hivatal részére irányelvek kiadása, részére költségvetés tervezése és biztosítása;

- személyügyi tervezés.

A 4.1. Szállásmesteri Osztály három alosztállyal rendelkezik.

Az "a" alosztály feladata a gazdaságossági és költségvizsgálatok végrehajtása az anyagi-technikai területen, döntések előkészítése, irányelvek kiadása a Bundesheer által nyújtott személyi és anyagi szolgáltatások elszámolására.

A "b" alosztály anyagi-technikai biztosítás szervezeti felépítésével, a biztosítási folyamatokkal (anyagi biztosítás nélkül), háborús és béke vezetési alapidokumentumok kidolgozásával, az anyagi-technikai biztosítás helyzetének megítélésével, a személyügyi kérdésekkel és a csapatpróbákkal foglalkozik.

A "c" alosztály a főcsoportfőnökség mindazon tevékenységeit irányítja amelyek túlnőnek egy-egy szervezeti egység hatáskörén. Ide tartoznak a védelemgazdaság ügyei, a gazdasággal való kapcsolattartás, a katonai érdekek képviselése, a hadművelleti alkalmazás keretfeltételeinek kidolgozása, államközi védelemgazdasági kapcsolatok szervezése és kapcsolattartás polgári cégekkel.

A 4.2. Ellátási Osztály feladata:

- az anyaggazdálkodással;
- a gépi adatfeldolgozással; - a készletek nyilvántartásával kapcsolatos irányelvek kiadása;
- az ellátási javak biztosítása folyamatával kapcsolatos tevékenység.

A 4.3. Központi Szervezési Osztály feladata:

- a kereskedelemtől történő beszerzések irányelveinek kidolgozása;
- a beszerzési folyamatok szervezése;
- a külső (GATT, EFTA, EU) kapcsolatok fenntartása;
- vám- és szállítmányozási ügyek intézése;
- a vám eljárások lefolytatása Bécs, Alsó-Ausztria és Burgenland területén;
- a számítógépes támogatással készülő megrendelések elkészítése;

- az érintett személyi állomány kereskedelmi továbbképzése;
- a Haditechnikai Hivatal polgári szféra részére nyújtott szolgáltatásainak ügyintézése;
- az Egészségügyi Osztály és a "B" és "C" Csoportfőnökség hatáskörébe nem tartozó kereskedelmi szerződések megkötése;
- kutatói, fejlesztési tevékenységekkel, tudományos tanácsadással, a lőtér és gyakorlóter igénybevételével, audio-vizuális kiképzési segédanyagok készítésével, a számítástechnikai eszközökkel szoftve-
rekkel, sokszorosítási eszközök alkalmazásával kapcsolatos szerző-
dések megkötése.

A 4.4. Központi Haditechnikai Osztály foglalkozik:

- a rendszereket átfogó technikai biztosítás;
- technikai kiszolgálás;
- a műhelyinfrastruktúra és műhelyfelszerelés;
- a biztonságtechnika (tűz-, katasztrófa- és sugárvédelem);
- a szabványosítás;
- a normák;
- a technikai kiszolgáló állomány szükséglet;
- a Haditechnikai Hivatal feladatainak meghatározásával.

Az osztálynak alárendelt két alosztály a dokumentációk, technikai utasítások és a haderőn belüli, valamint a beszerzési területen a minőségbiztosítással kapcsolatos kérdésekért felelős.

A 4.5. Egészségügyi Osztály feladatkörébe tartozik az egészségügyi biztosítással kapcsolatos valamennyi központi feladat végrehajtása. Ezek részletes taglalására nem térünk ki, mert ugyanazon területeket fogja át, mint a MH Egészségügyi Csoportfőnökség feladatrendszere. A két alárendelt alosztály az állategészségügyi biztosítással és az egészségügyi anyagellátással kapcsolatos tevékenységeket végzi.

A "B" Csoportfőnökség 4.6. Fegyverzeti-, Páncélos-technikai és Lőszer Osztálya felelősségi körébe

- a fegyverzeti eszközökkel;

- a fegyverrendszerekkel (kivéve repülőeszközök fedélzeti fegyverei);
- a lőszerrel;
- a páncélozott harc- és vontató járművekkel;
- optikai eszközökkel;
- megfigyelő-, vezetési, mérő-, tűzvezető-, vegyivédelmi, tűzvédelmi, film- és fototechnikai, kiképzési segédeszközökkel;
- szimulátorokkal;
- lőszertárolással;
- anyagnyilvántartással;
- technikai biztosítással kapcsolatos ügyek tartoznak.

A harci-technikai eszközök és a harcbiztosító eszközök elkülönülését mutatja, hogy a 4.7. *Gépjármű-, Műszaki-Technikai és Üzemanyag Osztály önálló szervezet képez* a főcsoportfőnökségen belül. Az osztály átfogja a gépjármű-technikai biztosítás technikai eszközökkel való ellátásától, az üzembentartás feltételei megteremtéséig terjedő teljes vertikumát.

Az osztály feladatrendszere lényeges *eltérést mutat* a magyar haditechnikai szolgálat feladatrendszerétől, mivel ide tartozik *az üzemanyagok minden fajtájával való ellátás* is, ami szárazföldi technikán túl vízi és a repülőtechnikát is magában foglalja.

Az egyetlen alárendelt alosztály végzi a háborús tervezést és a költségtervezést, valamint a beszerzések tervezését a "B" Csoportfőnökség vonatkozásában.

A 4.8. Híradó- és Elektronikai Eszköz Osztály felelős:

- a híradó és elektronikai (számítástechnikai eszközök kivételével) eszközök biztosításáért;
- a lőterek elektronikai berendezéseierért;
- az anyagok, eszközök nyilvántartásáért és javításáért.

A 4.9. Repülőtechnikai Osztály hatásköre kiterjed:

- a hadsereg repülőeszközökkel való ellátására;
- a fedélzeti fegyverzetre;
- a légi felderítő eszközökre;
- a repülésbiztosító repülőtéri berendezésekre, infrastruktúrára;
- a technikai eszközök javítására;
- az anyagok nyilvántartására.

A 4.10. Beszerzési Osztály foglalkozik minden olyan szerződés lebonyolításával, *amely érinti*

- a Fegyverzeti, Páncélostechikai és Lőszer Osztály;
- a Gépjármű-, Műszaki-Technikai és Üzemanyag Osztály;
- a Híradó és Elektronikai Eszköz osztály tevékenységét;
- továbbá a külföldi szállítások ügyeit.

Az Intendáns (Hadbiztosi) Csoportfőnökség alárendeltségébe három osztály tartozik.

A 4.11. Intendáns Osztály átfogja:

- az Intendáns és Gazdasági Szolgálat feladatait, különösen a háborús feladatok személyi szükségletei és ellátási folyamatai tervezését a szakállomány-szükséglet minőségi és mennyiségi mutatói meghatározását;
- a katonai gazdálkodással kapcsolatos szabályzatok kiadását;
- a magánszférát érintő gazdasági pályázatok irányelveinek megfogalmazását;
- a Csapat és Személyi Felszerelés Bizottság, valamint az Egyenruházati Bizottság ügyeit;
- a katonai kereskedelmi ellátással, a tiszti kaszinók, a tiszthelyettesi és legénységi otthonok működtetésével kapcsolatos tevékenységeket.

Az osztály egy alosztállyal rendelkezik, melynek rendeltetése a különböző segélyek, kártérítések folyósítása, a háborús pénzügyi ellátás, az elszámolások végrehajtása, a beszállásolási, a katonai szállítási, a postai költségek megtérítése és a tábori posta üzemeltetése.

A 4.12. Gazdasági Osztály feladata:

- a gazdasági anyagokkal való ellátás (különösen ruházat, személyi felszerelés, élelmezési anyagok, tábori élelmezéstechnikai eszközök, elhelyezési anyagok és műhelyfelszerelések, lő- és kutyaszerszámzat, sporteszközök, hangszerek, vendég ajándékok, sportdíjak, tüzelőanyagok biztosítása);
- mindezen anyagokkal való gazdálkodás;
- azok karbantartása;
- a mozgókonyhákkal való ellátás;
- a gazdasági anyagokkal való gazdálkodás szabályozóinak kiadása;
- az illetékességi körébe tartozó beszerzések, szerződéskötések végrehajtása.

Az Intendáns Csoportfőnökség harmadik osztálya a 4.13. *Elhelyezési osztály*, mely mindazon elhelyezési feladatokat végrehajtja, melyek nem tartoznak a Hadsereg Építési és Mérésügyi Hivatalához.

Az osztály feladata:

- az elhelyezési gazdálkodás;
- az épületek karbantartásával kapcsolatos tevékenységek irányítása, ami nem foglalja magában az építést.

Tekintettel arra, hogy a dolgozatnak nem témája a békellátás rendszerének vizsgálata - ez egy külön tudományos értekezés tárgyát képezhetné - az anyagi-technikai biztosítás békeállapotban működő sajátosságait a továbbiakban *nem vizsgálom*. Az eddig leírtak viszont feltétlenül szükségesek voltak ahhoz, hogy a komplex rendszer érthetővé, áttekinthetővé váljék.

A Bundesheer anyagi-technikai biztosítása fogalmának, ágazati tagozódásának, elvi alapjainak és rendszerének vizsgálata során az alábbi következtetésekre jutottam:

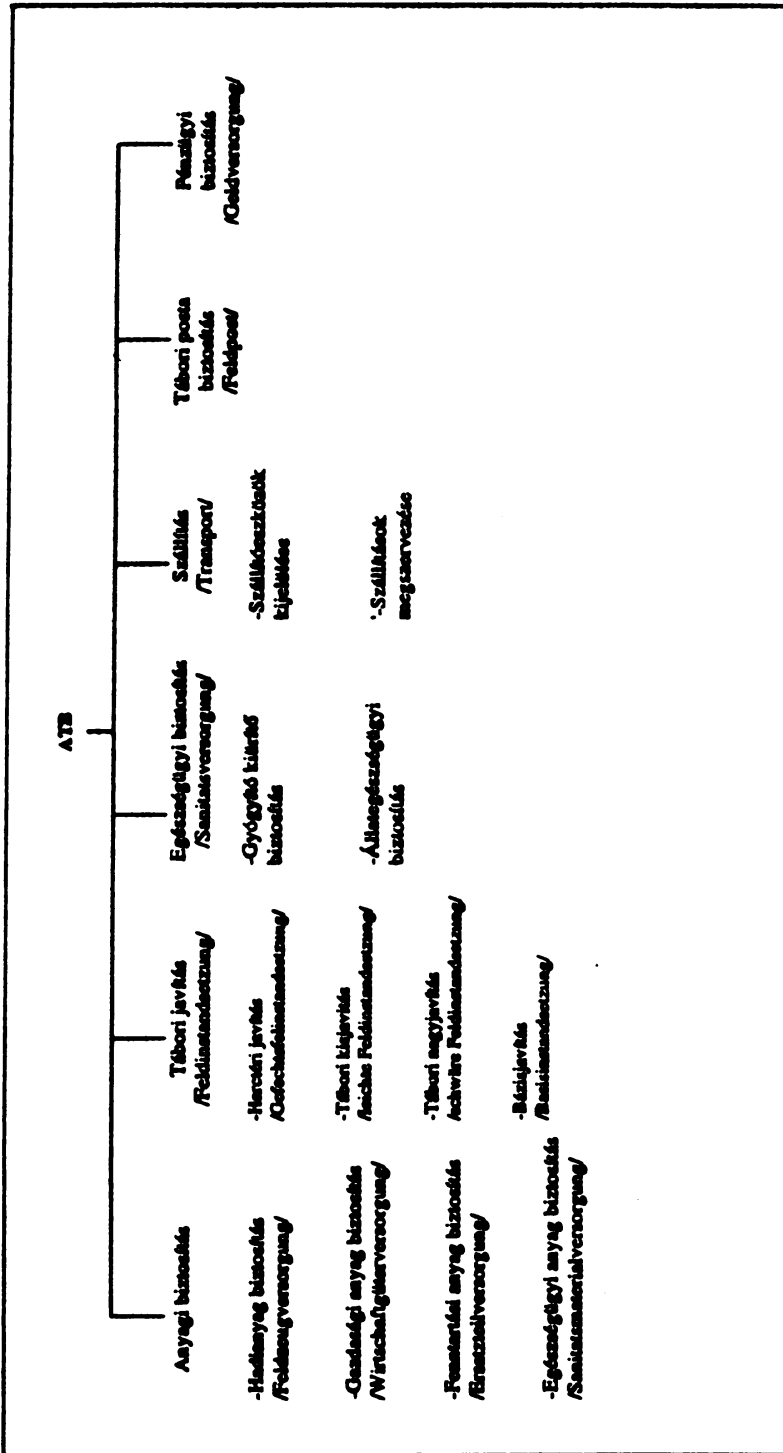
1. Az anyagi-technikai biztosítás általános alapfogalmai a nyugati hadseregek hasonló definícióitól *specifikus eltéréseket* mutatnak.
2. Az osztrák biztosítási rendszer az ágazati jelleg érvényesülése miatt *eltér* a NATO-tagországok egységes anyagi biztosítási rendszerétől.
3. A Bundesheer anyagi-technikai biztosítási rendszerének *meg kell felelnie* a jelenlegi haderőreform követelményeinek.
4. Kiemelt fontosságú kérdés a háborús biztosítási folyamatok megtervezésén túl az *alacsony intenzitású konfliktusok* elhárítását végrehajtó csapatok anyagi-technikai biztosításának megszervezése.
5. Az anyagi-technikai biztosítási rendszer háborúban is alapvetően *nemzetgazdasági erőforrásokra* támaszkodik.
6. A háborús alkalmazás feltételei megteremtése szempontjából kiemelt fontosságú a *mozgósítás anyagi-technikai biztosítása*.
7. A rendszer általános jellemzői és a felsőszintű vezető szervek feladatai azt igazolják, hogy a hazai szaknyelvben újabban a logisztikai a *"logisztikai támogatás"* három területként (anyagi-technikai, pénzügyi, elhelyezési) jellemzett biztosítási ágak az osztrák hadseregben központi szinten *egy kézben vannak*.
8. Az erőforrások ilyen koncentrációja megnöveli a felhasználás hatékonyságát, *elkerüli* a "rivális" területek versengését és lehetővé teszi a megfelelő *súlypontképzést* a felhasználás szabályozása során.
9. Az általános feladatrendszer és a felsőszintű vezető szervek feladatai megoszlása szerint a Bundesheerben különválnak a *"technikaorientált"* (Haditechnikai Csoportfőnökség) és az *"emberorientált"* (Intendáns Csoportfőnökség) biztosítási területek, melyeket azonban feladataik egy részét tekintve az anyagi biztosítás *egy biztosítási ággá integrálja* (7.sz. melléklet).

10. Az anyagi biztosítás feladatai *ágazati felelősség keretében* valósulnak meg.
11. Az ellátási rendszer békeállapotban való működésének vizsgálata megítélésem szerint egy *célszerű vizsgálati irányát* képezhetné a téma nemzetközi kutatásával foglalkozó kutatóhelyeknek (BHKK, LPI), mivel a magyar anyagi-technikai biztosítási rendszer korszerűsítésének egyik lehetséges iránya éppen az osztrákhoz hasonló *"emberorientált"* és *"technikaorientált"* biztosítási ágak létrehozása lenne.

1.sz. melléklet

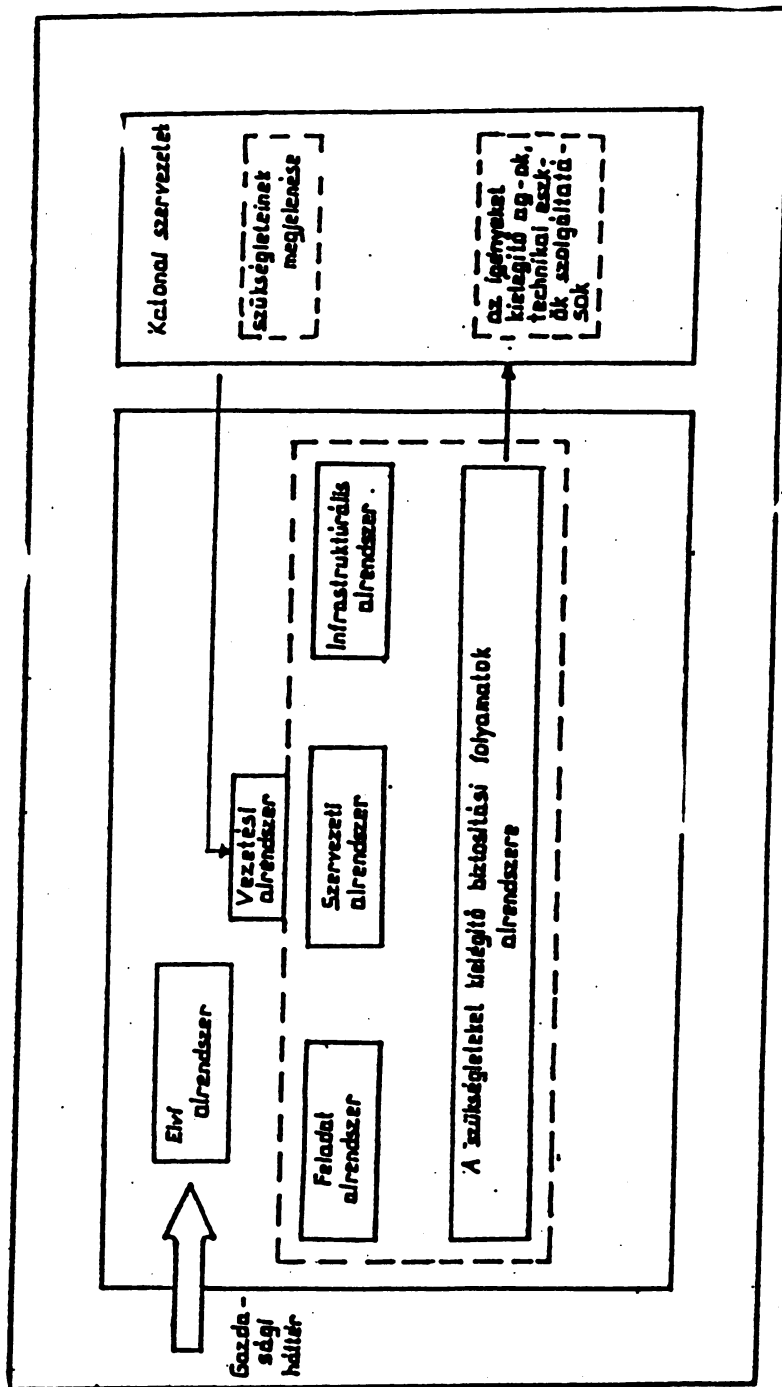
Az anyagi-technikai biztosítás ágazati felosztása a Bundeswehrben

4.sz. melléklet

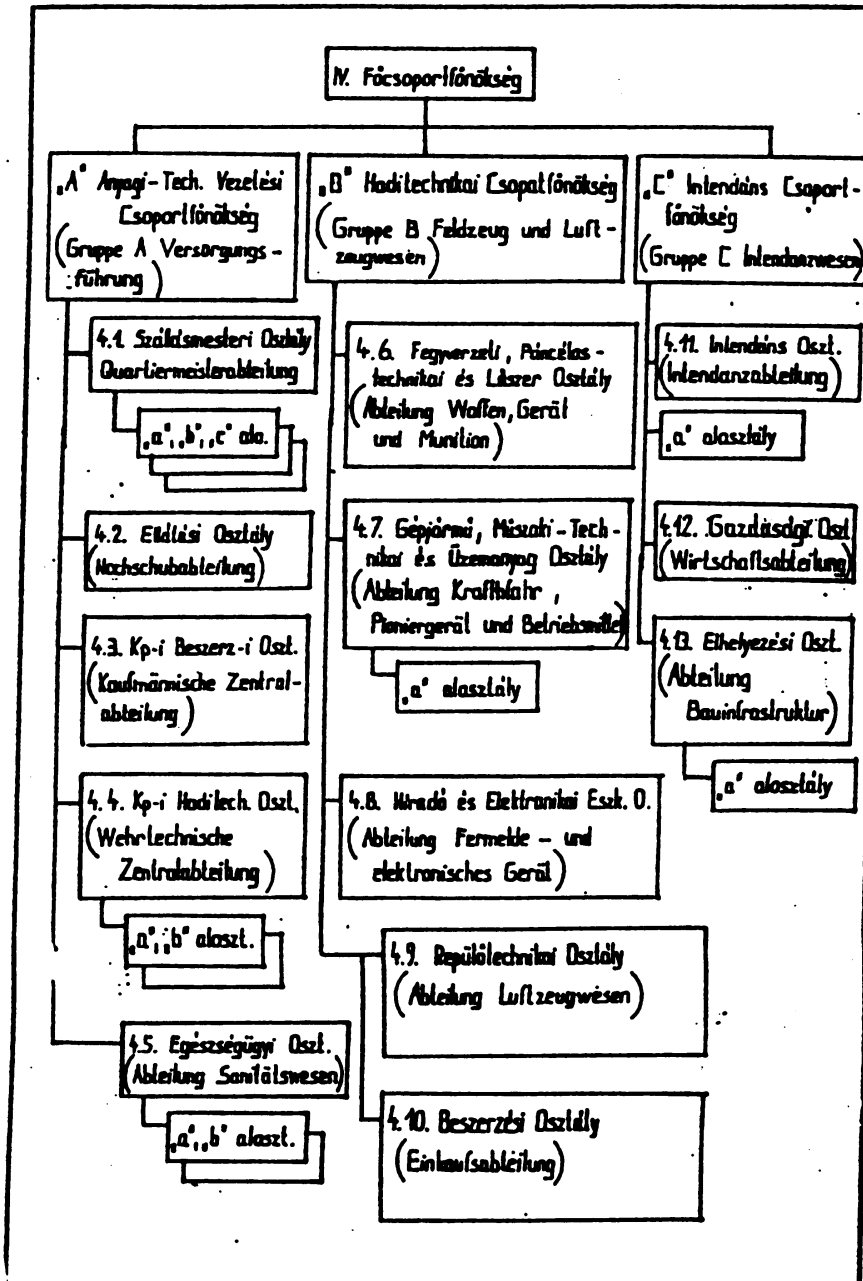
Az anyagi-technikai biztosítás általános elméleti rendszere

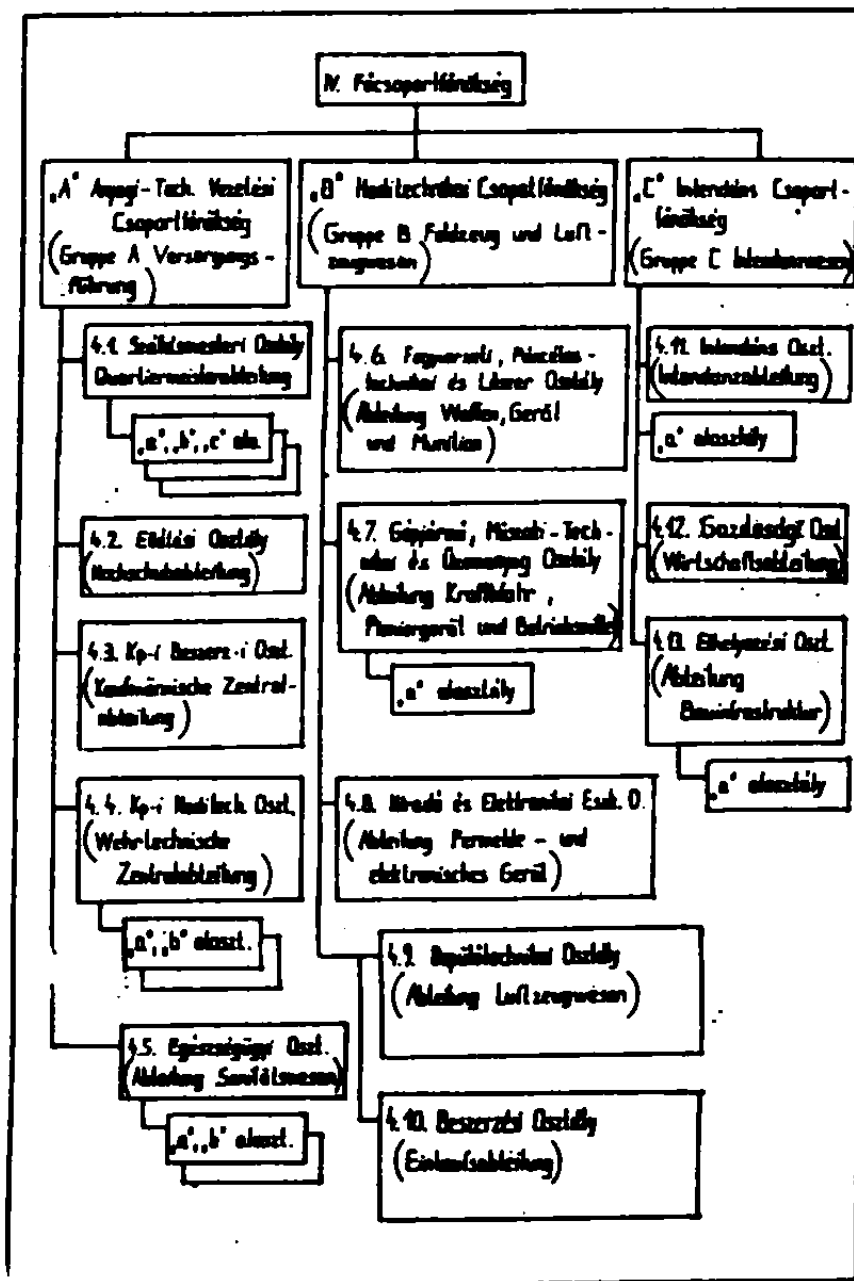
Az anyagi-technikai biztosítás feladatai és a végrehajtó szervezetek kapcsolata

Ágazati feladatok	Integrált feladatok	Végrehajtó szervezet	Feladatok számbeli szemléltetése	Végrehajtó csapat
A N Y A G I B I Z T O S Í T Á S Létszámok Üzemanyag - ellátás Munkai zsebi- és raktári - anyag-ellátás Gyújtóanyag - ellátás Fenntartási anyagellátás	V E Z E T É S S Z Á L L Í T Á S	Hóditechnikai szolgálat Gőzüzemi szolgálat	Z. haditech. list. 61-161/54 Tech. list	Előlejárati Szállítási csapatok
Élelmiszer-ellátás Ruházati ellátás Viselés Kábel - keresztelvény ellátás Pénzügyi biztosítás Téli pótlás	S Z Á L L Í T Ó S Z O L G Á L M Á N Y S Z E N T	Gőzüzemi szolgálat Egységnyi szolgálat Egységnyi szolgálat	DD. A. T. F. / 260 / HD. T. A. T. F. / 65 /	Javítócsapatok Előlejárati - szállító csop. palot gazdasági egységei
Egységnyi anyagellátás Tábori javítás Egységnyi biztosítás				
			Vezérkaros Tech. list Vezérkaros	Egységnyi csapatok Javítócsapatok Egységnyi csapatok

A IV. Anyagi-Technikai Főcsoportfőnökség szervezete

A IV. Anyagi-Technikai Főcsoportfőnökség szervezete

A technikai szolgálat, a gazdasági szolgálat és az egészségügyi szolgálat kapcsolata az anyagi biztosítással

